

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут історії та філософії

Кафедра історії України

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Директор навчально-наукового
інституту

Ю.В. Подрез
« _____ » _____ 2019

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія та культура України

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітня-програма/програми

Мова навчання Українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту історії та філософії
« _____ » _____ 2019 р.

Голова

(Модак С.І., к.пед.н., доцент)

Суми - 2019

Розробники:

1. Бугрій В.С., доктор педагогічних наук, професор кафедри історії України

Робоча програма розглянута і схвалена на кафедрі історії України
Протокол № 1 від «02» вересня 2019 р.

Завідувач кафедри
Бугрій В.С., д.пед.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань _____	Обов'язкова	
	(шифр і назва)		
	Напрямок підготовки _____	Рік підготовки:	
	(шифр і назва)		
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (за наявності) _____ _____ (назва)	Спеціальність (професійне спрямування): _____ _____ _____	1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1,2-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: бакалавр	16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		84 год.	108 год.
		Консультації:	
		4 год.	2 год.
		Вид контролю: екзамен	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни - розкриття у хронологічній послідовності історичних процесів та розвитку матеріальної і духовної культури в Україні.

Завдання:

- подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів української історії, їхні особливості, визначальні події та явища в кожному з них;
- узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;
- розкрити історію соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст і організаційні форми, визначити роль і місце в українській історії видатних історичних осіб;
- висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок зі світовою культурою;
- показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перед вивченням навчальної дисципліни студенти мають оволодіти знаннями з шкільного курсу історії України.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 1. називає і використовує теорії, парадигми, концепції та принципи географічної науки, світоглядних та суміжних наук; ПРЗ 4. знає та розуміє факти і події історичного минулого та сьогодення українського народу. Визначає знання взаємозв'язку науки з філософією та освітою, сутності філософії освіти та перспективи її розвитку; ПРЗ 8. визначає основні характеристики, процеси, історію і склад географічної оболонки на різних просторово-часових масштабах;
Уміння	ПРУ 1. застосовує моделі, методи і дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки; ПРУ 4. аналізує склад і будову природних та соціально-економічних географічних об'єктів і регіональних систем на різних просторово-часових рівнях;

	ПРУ 6. здійснює історико-географічне дослідження території, надає фізико- та економіко-географічну характеристику регіонів, розкриває специфіку регіонального розвитку, оцінює рівень розвитку окремих держав або регіонів;
Комунікація	ПРК 1. проявляє повагу до індивідуального і культурного різноманіття;
Автономія і відповідальність	ПРА 1. уміє вчитися упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності; ПРА 2. уміє діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з навчальної дисципліни; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. на основі проблемної ситуації, виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінених, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу

	(пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль								Самостійна робота	Сума	Підсум ковий (екз.)	Загаль на сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2							
T2	T3	T5	T6	T9	T10	T11	T14				
5	5	5	5	5	5	5	5	35	75	25	100

T1, T2 ... – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

1 - 34	Г	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	--

5. Засоби діагностики результатів навчання

Для перевірки рівня досягнення практичних результатів застосовується співбесіда, фронтальне опитування, тестові завдання, індивідуальне опитування, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів, графічна перевірка знань.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. Історія та культура України у давню, середню та модерну добу.

Тема 1. Вступ до дисципліни. Україна в давні часи.

Тема 2. Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.

Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (XIV–XVII ст.).

Тема 4. Початок національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави.

Тема 5. Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Тема 6. Україна у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 7. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.

РОЗДІЛ II. Історія та культура України у період новітньої історії.

Тема 8. Україна в Першій світовій війні (1914–1917 рр.)

Тема 9. Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1919–1921 рр.)

Тема 10. Україна в умовах нової економічної політики та радянської модернізації (1921–1938 рр.). Західноукраїнські землі у 1921–1938 рр.

Тема 11. Україна в роки Другої світовій війні (1939–1945 рр.)

Тема 12. Україна у перші повоєнні роки (1945– початок 1950-х рр.)

Тема 13. Україна в умовах лібералізації суспільного життя (1953-1964)

Тема 14. Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)

Тема 15. Україна в умовах становлення державності (1990-ті рр.)

Тема 16. Українська держава на початку XXI ст.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.
РОЗДІЛ 1. Історія та культура України у давню, середню та модерну добу										
Тема 1. Вступ до дисципліни. Україна в давні часи	6	2			4	9	2			7
Тема 2. Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.	6		2		4	8				8
Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (XIV–XVII ст.)	8		2		6	8				8
Тема 4. Початок національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави	8	2			6	8				8
Тема 5. Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.	8		2		6	10		2		8
Тема 6. Україна у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	6		2		4	8				8
Тема 7. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.	12	4		2	6	8	1			7
РОЗДІЛ 2. Історія та культура України у період новітньої історії										
Тема 8. Україна в Першій світовій війні (1914–1917 рр.)	8		2		6	7				7
Тема 9. Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1919–1921 рр.)	8	2			6	9	1			8
Тема 10. Україна в умовах нової економічної політики та радянської модернізації (1921–1938 рр.). Західноукраїнські землі у 1921–1938 рр.	8	2			6	7				7

Тема 11. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	8		2		6	8		1		7
Тема 12. Україна у перше повоєнне десятиліття та в умовах лібералізації суспільства (1945-1964)	8	2			6	3				3
Тема 13. Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)	8		2		6	8		1		7
Тема 14. Україна в умовах становлення державності (1990-ті рр.)	8		2		6	8				8
Тема 16. Українська держава на початку XXI ст.	10	2		2	6	11	2		2	7
Усього годин	120	16	16	4	84	120	6	4	2	108

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.	2	
2	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (XIV–XVII ст.)	2	
3	Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.	2	2
4	Україна у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	2	
5	Україна в Першій світовій війні. Початок Української революції (1914-1917 рр.)		
6	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	2	1
7	Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964-1991 рр.)		1
8	Україна в умовах становлення державності (1990-ті рр.)	2	

7. Рекомендована література

Базова

1. Акт проголошення незалежності України. – К., 1991.
2. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2003.
3. Бойко О.Д. Історія України: Навчальний посібник. – К., 2007
4. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К.: Видавнич. центр «Академія». – 2002. – 656 с.
5. Борисенко В. Курс української історії. – К., 1996.
6. Борисенко В.Й. Курс історії України. Від найдавніших часів до XIX століття. – К.: «Либідь». 1999.
7. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
8. Грушевський М.С. Очерк истории украинского народа. – К., 1990.
9. Грушевський М.С. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
10. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст.: Нариси політичної історії. – К., 1993.
11. Гуржій О. Українська козацька держава у другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
12. Даниленко В.М. та інші. Сталінізм на Україні: 20 – 30-ті роки. – К., 1991.
13. Декларація про державний суверенітет України. – 16 липня 1990 р. // Нове законодавство України. – К., 1992.
14. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад. В. Король. – К., 2001.
15. Історія України/ Керівник авт. кол. Ю.Зайцев. - Львів: Світ, 1996.- 488с.
16. Історія України/ Під ред. В.А.Смолія. - К.: Альтернативи. - 1997.- 416с.
17. Історія України: Курс лекцій у двох книгах. – К., 1992.
18. Історія України: Курс лекцій: К, 3 кн. / За ред. І. Мельника. – К., 1993
19. Історія України: Навчальний посібник. – К., 1997
20. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В. М. Литвина. – К.: Знання, 2006. – 607 с.
21. Історія України: нове бачення. – У 2 т. – К., 1996. – Т. 2.
22. Конституційні акти України 1917 – 1920 рр. – К., 1993.
23. Конституція України: Основний закон. – К., 1996.
24. Повість минулих літ // Літопис Руський. – Переклад Л. Махновця. – К., 1990.
25. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / Редкол.: І. Ф. Курас (голова) та ін. – К.: Генеза, 2002-2003.
26. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І. Танцюри. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001.- 488с.
27. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: У 2 т. – К., 1992. – Т.2.
28. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: У 2 т. – К., 1992. – Т.1.
29. Пономарьов О. Розвиток капіталістичних відносин у промисловості України XVII І ст. – Львів, 1991.
30. Рибалка І. Історія України. – Ч. 1-2. – Харків, 1995, 1997.

31. Україна багатопартійна: Програмні документи нових партій. – К., 1991.
32. Українська Гельсінська група 1978 – 1982 рр.: Документи і матеріали. – Торонто, 1983.
33. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941 – 1945 рр. – К., 1967 – 1975 – Т. 1-3.
34. Українське суспільство на порозі нового тисячоліття / За редакцією М.О. Шульги. – К., 1999.
35. Український правозахисний рух. – Торонто, 1979.
36. Хрестоматія з історії Української РСР. – К., 1959. – Т.1.
37. Чайковський А.С. Невідома війна: Партизанський рух на Україні 1941 – 1945 рр. мовою документів, очима історика. – К., 1994.
38. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., Черняков І.Т. Археологія та Стародавня історія України. Курс лекцій. - К.: Либідь, 1992.- 376с.- Лекції 16-20.
39. Чорновіл В., Пенсон Б. Хроніка таборових буднів. – К., 1991.
40. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: У 3 т. – К., 1993.

Допоміжна

1. Алексеєв Ю.М. Кульчицький С.Н., Слісаренко А.Т. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985 – 1999 рр.). – К., 2000.
2. Алексеєв Ю.М., Даниленко В.М., Історія України. – К., 1994.
3. Андрущенко В.Л., Федоров В.М. Запорізька Січ як український феномен. – К., 1995
4. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. – Х., 1990.
5. Бандера С. Автобіографія. – Львів, 1990.
6. Бандера С. Автобіографія. – Львів, 1990.
7. Баран В.К. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953 – 1985 рр. – Львів, 1992.
8. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР. – К., 1999.
9. Білоус А. Політичні об'єднання України. – К., 1993.
10. Брецько Ф. Ф. Державотворення незалежної України (1991-2009). – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 128 с.
11. Бульба-Боровець Т. Армія без держави. – К., 1996.
12. Василенко Г.К. Велика Скіфія. – К., 1991.
13. Василенко-Полонська Н. Історія України: У 2 т. – К., 1993
14. Верига В. Нариси історії України (кінець XVIII – початок XX ст.). – Львів, 1996.
15. Винниченко В. Відродження нації. – К., 1990. – Ч. 1, 2.
16. Винокур І. С., Теоєгін Д. Я. Археологія України: Підручник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005.
17. Голобуцький В. Запорізьке козацтво. – К., 1994.
18. Дещинський Л. Є., Гаврилів І. О. та ін. Історія України та її державності. Видання 3-є, перероблене і доповнене: Навч. посібник. – Львів: Вид-во «Бескид Біт», 2005. – 368 с.
19. Документи Б. Хмельницького (1648 – 1657 рр.) – К., 1961.

20. Донцов Д. Націоналізм. – Торонто, 1966.
21. Дорошенко Д. І. Історія України 1917-1923 рр.: В 2-х т.: Документально-наукове видання / Упоряд. К. Ю. Галушко. – К.: Темпора, 2002.
22. Дорошенко Д. Нарис історії України. – К., 1996. – Т.2.
23. Дорошенко Д. Нарис історії України. – Львів, 1991.
24. Дорошенко Д. Нариси історії України. – Т. 1-2. – К., 1991
25. Економічна історія України: Підручник / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович, Р. М. Матейко, З. М. Матисякевич; за заг. ред. Б. Д. Лановика. – К.: Видавничий дім «Юридична книга», 2004. – 456 с.
26. Захарченко П.П. Історія держави і права України: Підручник. – К., 2004.
27. История Второй мировой войны. – М., 1970 – 1974.
28. Іванов В. М. Історія держави та права України: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2002. – Ч. 2. – 2003.
29. Історія України: нове бачення: У 2 т. / Під ред. В.А. Смолія. – К., 1995
30. Історія України: універсальний ілюстрований довідник / В. К. Губарев. – Донецьк: БАО, 2008. – 573 с.
31. Історія Українського війська. – К., 1992.
32. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х рр. – К., 1995.
33. Киричук Ю. Історія УПА. – Тернопіль, 1991.
34. Коломієць С.С. Історія формування української моделі розвитку сільського господарства: Частина 1. З найдавніших часів до початку 20-х рр. ХХ ст. – К., 2003
35. Король В. Ю. Історія України: Навч. посібник. 3-тє вид., виправл. та доп. – К.: Вид. центр «Академія», 2008. – 495 с.
36. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. – К., 1996.
37. Кравчук Л.М. Є така держава – Україна: Матеріали виступів, інтерв'ю, прес-конференцій, брифінгів, відповідей та запитання. – К., 1992.
38. Крупник Л. О. Історія України: формування етносів, нації, державності: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
39. Культура українського народу: Навч. посібник. – К., 1994.
40. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2007.
41. Кульчицький В.С. Державний лад і право в Галичині (в другій половині ХІХ-на початку ХХ ст.). - Львів, 1966.
42. Кульчицький В.С. Застосування кодексів австрійського права на території Галичини // Стан кодифікаційного процесу в Україні: системність, пріоритети, уніфікація. - Київ, 1995.
43. Кульчицький В.С., Бойко І.Й., Настасяк І.Ю., Мікула О.І. Апарат управління Галичиною в складі Австро-Угорщини. - Львів, 2002.
44. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921 – 1939 рр.) – К., 1999.
45. Кучма Л.Д. Про найголовніше. – К., 1999.
46. Лаврів П.І. Історія Південно-Східної України. – К., 1996.
47. Лановик Б. Д., Матейко Р. М., Матисякевич З. М. Історія України:

Навчальний посібник / За ред. Б. Д. Лановика, 3-тє вид., випр. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.

48. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу: Підручник. – К.: Вікар, 2006.

49. Литвин В. М., Мордвінцев В. М. Слісаренко А. Г. Історія України: Навчальний посібник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 669 с.

50. Литвин В. Політична арена України: дійові особи та виконавці. – К., 1994.

Інформаційні ресурси

1. litera-ua.livejournal.com
2. ukrknyga.at.ua
3. www.history.org.ua

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- підручники та навчальні посібники, зазначені у списку літератури;
- ілюстративні матеріали (структурно-логічні схеми, таблиці).